

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

28. september 2018

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 671 (Alm. del) af 28. september 2017 stillet efter ønske fra Joachim B. Olsen

Spørgsmål

Vil ministeren vurdere, om Socialdemokratiets konkrete forslag om at skabe et bachelorarbejdsmarked i praksis vil føre til et højere arbejdsudbud såfremt de studerende alene udskyder kandidatuddannelsen.

Svar

Det lægges i besvarelsen til grund, at:

- Der henvises til Mette Frederiksens forslag om ”kandidatjobs” som præsenteret på DI’s årsmøde d. 26. september 2017.
- Forslaget indebærer, at retskravet på en kandidatuddannelse for akademiske bachelorer fra udvalgte bacheloruddannelser forlænges således, at bachelorer kan tilgå arbejdsmarkedet og samtidigt have retskrav på senere at kunne vende tilbage til en toårig kandidatuddannelse.
- Bacheloruddannede fra disse uddannelser, som tager et arbejde, kan få en form for ”merit” for erhvervs erfaring, hvis de studerende efterfølgende tager en kandidatuddannelse.

Regeringen har den 17. september præsenteret et universitetsudspil, hvori der bl.a. lægges op til at forlænge retskravet på en kandidatuddannelse i 3 år. Dette skal give bacheloruddannede bedre mulighed for at prøve kræfter med arbejdsmarkedet og ret til at vende tilbage til en kandidatuddannelse. Der lægges samtidig op til, at universiteterne skal kunne udbyde nye 1-årig masteruddannelse i det ordinære uddannelsessystem.

Udvalg om bedre universitetsuddannelser

Regeringens udspil følger op på de anbefalinger, som Udvalg om bedre universitetsuddannelse (universitetsudvalget) afgav i foråret 2017. Universitetsudvalget skulle opstille modeller til styrkelse af universitetsuddannelserne og har som led i sit arbejde foretaget en grundig analyse af universitetsuddannelserne, hvor de bl.a. har belyst universitetsuddannedes løn, ledighed og beskæftigelse mv.

Universitetsudvalget har bl.a. undersøgt de mulige konsekvenser ved at forlænge retskravet. Udvalget peger på, at forlængelse af retskravet kan have forskellige

effekter på arbejdsudbuddet, som ikke nødvendigvis trækker i samme retning. Udvalget har vurderet, at en forlængelse af retskravet samlet set er neutralt eller vil øge arbejdsudbuddet.

Fsva. velstandseffekter konkluderede universitetsudvalget, at ”Der er ikke klar evidens for, hvilken produktivitet fremtidige akademiske bachelorer vil have. Hvis produktiviteten for bachelorer er på niveau med de kandidatuddannede, vil det føre til uændrede lønvinster og højere velstandsgevinster. Hvis produktiviteten er lavere end de kandidatuddannedes produktivitet, vil det føre til lavere løn- og velstandsgevinster. Generelt betragtet stiger løngevinsten typisk med uddannelsesniveaet”. Kandidatuddannede kan således alt andet lige forudsættes i gennemsnit at have en højere produktivitet end bacheloruddannede (med samme anciennitet).

Universitetsudvalget har ikke behandlet spørgsmålet om ”merit” for erhvervs erfaring.

Generelle forhold vedr. retskravet

Det er vanskeligt at vurdere, hvordan en forlængelse af retskravet vil påvirke de studerendes adfærd og dermed arbejdsudbuddet.

Generelt forventes et forslag om at forlænge retskravet overordnet at påvirke arbejdsudbuddet via blandt andet to strukturelle effekter:

- 1) En *umiddelbar* positiv arbejdsudbudseffekt som følge af, at personer kommer hurtigere ud på arbejdsmarkedet, hvis de tager fuldtidsarbejde efter bacheloruddannelsen (frem for at fortsætte direkte på en kandidatuddannelse). Såfremt de samme personer senere vender tilbage til universitetet og gennemfører en kandidatuddannelse, neutraliseres denne effekt.
- 2) En *langsigtet* negativ arbejdsudbudseffekt som følge af, at personer med et højere uddannelsesniveau typisk har en højere beskæftigelsesfrekvens (dvs. de arbejder gennemsnitligt mere og er i højere grad i beskæftigelse) end personer med et lavere uddannelsesniveau, herunder bachelorer.

Den første arbejdsudbudseffekt optræder umiddelbart, hvis nogle bacheloruddannede kommer i fuldtidsbeskæftigelse frem for at læse en kandidatuddannelse i direkte forlængelse heraf. Den anden arbejdsudbudseffekt indføres gradvist, hvis bacheloruddannede (over en årrække) har en lavere beskæftigelsesfrekvens og arbejder færre timer end kandidatuddannede.

Som følge af tidsforskydningen af de to effekter, forventes der samlet set at være en positiv effekt på arbejdsudbuddet i en årrække, hvorefter nettoeffekten er usikker.

Det bemærkes, at nogle bachelordimittenter evt. ikke vil tage en kandidatuddannelse senere, hvis retskravet forlænges, men i stedet blive på arbejdsmarkedet.

Uanset om dimittenderne senere tager en kandidatuddannelse eller ej, vil ovenstående to effekter gøre sig gældende, men med forskellig størrelse.

Finansministeriet har i september offentliggjort en økonomisk analyse af velstand, arbejdsudbud og holdbarhed når der sammenlignes forskningsbaserede civilingeniører med professionsbacheloruddannede diplomingeniører og bachelorer i erhvervsøkonomi (HA) med kandidatuddannede i erhvervsøkonomi (cand.merc). Analysen belyser den situation, hvor bacheloruddannede på de to områder indtræder på arbejdsmarkedet og ikke efterfølgende tager en kandidatuddannelse.

Analysen viser at arbejdsudbuddet påvirkes positivt ved at uddanne bachelorer i erhvervsøkonomi (HA) og diplomingeniører frem for kandidater på de respektive områder på grund af en tidligere indtræden på arbejdsmarkedet. Det skyldes, at den *umiddelbare* arbejdsudbudseffekt (effekt 1, jf. ovenfor) dominerer den *langsigtede* arbejdsudbudseffekt (effekt 2, jf. ovenfor) i de to cases. Analysen viser endvidere, at der for de to cases er en lavere velstandseffekt af bacheloruddannede sammenlignet med kandidatuddannede, ligesom bachelorer i de to cases har en lavere produktivitet (i form af løn) end kandidatuddannede. Endelig viser analysen af de to cases, at den langsigtede holdbarhed af de offentlige finanser forbedres ved at uddanne bachelorer frem for kandidater forudsat, at det offentlige serviceniveaus andel af BNP er uændret. Analysens resultater fsva. arbejdsudbud, velstand, produktivitet og holdbarhed er ikke nødvendigvis gældende generelt ift. et mere udbredt bachelorarbejdsmarked.

Vedrørende Socialdemokratiets konkrete forslag

Socialdemokratiet lægger op til, at flere ”eftertragtede” akademiske bachelorer skal komme i job. Det er ikke umiddelbart muligt at sige, om disse bachelorer vil have en anderledes beskæftigelsesfrekvens og arbejde flere eller færre timer end tilsvarende personer, der fuldfører en kandidatuddannelse i direkte forlængelse af deres bacheloruddannelse.

Det er med udgangspunkt i nuværende regler og praksis ikke muligt at erstatte en del af et uddannelsesforløb med erhvervs erfaring (f.eks. i form af merit), der ikke er en del af uddannelsen. Det skyldes bl.a., at uddannelserne har mål og indhold mv., der understøtter et givent fagligt læringsudbytte. De samme forhold gælder ikke for beskæftigelse, der ikke er en integreret del af uddannelsen. ”Merit” for erhvervs erfaring vil derfor være at betragte som en forkortelse af uddannelsen.

Det er i dag muligt for studerende på mange uddannelser at tage et projektorienteret forløb som en integreret del af uddannelsen. Et projektorienteret forløb indgår i uddannelsen som en integreret del af uddannelsens fag eller fagelementer, der afsluttes med en prøve. Et projektorienteret forløb kan gennemføres f.eks. i tilknytning til en virksomhed. Universitetet skal sikre, at den studerende under et projektorienteret forløb opnår målene for læringsudbyttet. Endvidere giver universitetet den studerende faglig vejledning som led i forløbet. Et projektorienteret forløb erstatter således ikke uddannelseselementer.

Merit for erhvervs erfaring, som i Socialdemokratiets forslag, vil umiddelbart, og modsat projektorienteret forløb, som er en del af uddannelsen, svare til at forkorte kandidatuddannelsen. Generelt betragtet vil det altid være forbundet med en *umiddelbar* arbejdsudbudseffekt (effekt 1, jf. ovenfor), hvis uddannelser forkortes, da personer derved får længere tid på arbejdsmarkedet. Omvendt vil der generelt betragtet også være en *langsigtet* negativ arbejdsudbudseffekt (effekt 2, jf. ovenfor). Nettoeffekten på arbejdsudbuddet er usikker, jf. dog at der er en positiv samlet arbejdsudbudseffekt i eksemplet med ingeniører og erhvervsøkonomer ovenfor.

Finansministeriet er ikke bekendt med, at der på danske data tidligere er skønnet over, hvordan ændringer af ordinære uddannelseslængder eller -indhold påvirker arbejdsudbuddet. Dette skal ses i lyset af, at længden af flere professionsbacheloruddannelser f.eks. er blevet ændret. Samtidig er der i dag meget begrænset erfaring med forskellige uddannelseslængder inden for den gruppe af personer, som læser en universitetsuddannelse. Det skyldes, at langt størstedelen af de universitetsstuderende tager en bacheloruddannelse og en kandidatuddannelse i direkte forlængelse heraf.

Besvarelsen er udarbejdet i samarbejde med Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Med venlig hilsen

Kristian Jensen
Finansminister